

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ЦЕНТРАЛЬНІЙ ЄВРОПІ (НА ПРИКЛАДІ ПОЛЬСЬКО-СЛОВАЦЬКОГО ЄВРОРЕГІОНУ «ТАТРИ» В 1994–2004 РР.)

Тетяна Коваленко

кандидатка історичних наук, доцентка, кафедра нової та новітньої історії,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, майдан Свободи 4,
61022, Харків, Україна, teti.kovalenko@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8309-8071

У статті розглядаються основні принципи транскордонного співробітництва на прикладі польсько-словацького євро регіону «Татри» у 1994–2004 рр. Зазначається, що головними цілями таких транскордонних міжнародних об'єднань є зменшення впливу національних кордонів на користь рівномірного і всебічного розвитку пограниччя. Згуртованість представників територіальних громад, котрі разом працюють над реалізацією соціально важливих проєктів, дозволяє їм краще зрозуміти один одного, позбутися взаємних упереджень і стереотипного сприйняття сусідньої нації.

Євро регіон «Татри» існує з 1994 р. та здійснює свою діяльність відповідно до принципів партнерства, взаємоповаги, рівності, добросусідських відносин між мешканцями, узгодженості процесів прийняття рішень. До вступу Республіки Польща і Словацької Республіки до Європейського Союзу діяльність євро регіону «Татри» мала обмежене фінансування, що дозволяло реалізовувати здебільшого малі проєкти у сфері розвитку інфраструктури, підприємництва, торгівлі, культури, освіти, спорту тощо. Вступ держав до Європейського Союзу 2004 р. надав євро регіону доступ до нових джерел фінансування та дозволив збільшити масштаби діяльності й розпочати реалізацію амбітніших проєктів.

Польсько-словацьке транскордонне співробітництво прискорило розвиток євроінтеграційних механізмів в обох країнах та стало одним із важливих чинників майбутньої активної участі Польщі та Словаччини в ініціативах Європейського Союзу. Цей позитивний досвід є значущим для України та має використовуватися шляхом розвитку існуючого транскордонного співробітництва з сусідніми країнами-членами ЄС та Молдовою.

Ключові слова: євро регіон, Татри, транскордонне співробітництво, пограниччя, інтеграція, Європейський Союз.

**CROSS-BORDER COOPERATION IN CENTRAL EUROPE
(ON THE EXAMPLE OF THE POLISH-SLOVAK EUROREGION
“TATRY” IN 1994–2004)**

Tetiana Kovalenko

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Department of Modern
and Contemporary History, V. N. Karazin Kharkiv National University,

4 Svobody Sq., 61022, Kharkiv, Ukraine,

teti.kovalenko@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8309-8071

The article examines the basic principles of cross-border cooperation on the example of the Polish-Slovak Euroregion «Tatry» in 1994–2004. It is noted that the main goals of such cross-border international associations are to reduce the influence of national borders in favour of uniform and comprehensive development of the borderland. The cohesion of representatives of territorial communities working together to implement socially important projects allows them to understand each other better, get rid of mutual prejudice and stereotypical perceptions of the neighbouring nation.

The Euroregion «Tatry» has existed since 1994 and operates in accordance with the principles of partnership, mutual respect, equality, good neighbourly relations between residents, and coherence in decision-making processes. Before the accession of the Republic of Poland and the Slovak Republic to the European Union in 2004, the activities of the Euroregion «Tatry» had limited funding, which allowed for the implementation of mostly small projects in the areas of infrastructure development, business, trade, culture, education, sports, etc. The accession of the countries to the European Union provided the Euroregion with access to new sources of funding and allowed them to increase the scale of their activities and launch more ambitious projects.

Polish-Slovak cross-border cooperation has accelerated the development of European integration mechanisms in both countries and has become one of the important factors in the future active participation of Poland and Slovakia in the European Union initiatives. This positive experience is significant for Ukraine and should be used to develop existing cross-border cooperation with neighbouring the EU member states and Moldova.

Keywords: Euroregion, Tatry, cross-border cooperation, frontier, integration, the European Union.

Ідея створення єврорегіонів народилася у Західній Європі у середині 50х рр. ХХ ст. (майже одночасно з формуванням Європейської економічної спільноти). З їхнім виникненням пов'язували надії на покращення добросусідських відносин. З іншого боку, на єврорегіони покладали інше важливе завдання – прискорення розвитку периферійних районів західноєвропейських держав, котрі відставали від центру. Першим прикладом такого транскордонного співробітництва стало німецько-нідерландське пограниччя, де 1958 р. було утворено єврорегіон «Гронау».

Вивчення й втілення існуючого досвіду та практик транскордонного співробітництва (особливо сусідніх і близьких за менталітетом держав, котрі поділяють демократичні цінності) набуває все більшої актуальності у зв'язку з євроатлантичними прагненнями України та в контексті отримання нашою державою статусу кандидата на членство в Європейському Союзі 2022 р. Водночас в умовах гібридної російсько-української війни, котра розпочалася 2014 р. з агресії сусідньої країни в Криму і на Донбасі, та повномасштабного вторгнення Російської Федерації від 24 лютого 2022 р. із використанням для неспровокованого нападу на Україну території Білорусі, можемо говорити про можливість такої співпраці лише для західних і південно-західних теренів нашої країни. Адже українська частина єврорегіонів «Донбас», «Слобожанщина», «Ярославна» та «Дніпро» перетворилися на поле бою з сусідньою державою, котра, як зайвий раз стало зрозуміло, цивілізаційно не належить до Європи. Тож перспективною є лише участь Волинської, Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської та Одеської областей в єврорегіонах «Буг», «Карпати», «Верхній Прут» і «Нижній Дунай», створених спільно з країнами ЄС (Республіка Польща, Словацька Республіка, Угорщина, Румунія), а Вінниччини в транскордонному співробітництві з сусідніми районами Республіки Молдова в рамках єврорегіону «Дністер» (Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi programy` rozvy`tku). Отже, накопичений досвід прикордонного співробітництва в Центральній Європі, де подібні процеси були запуснені раніше, представляє для України не лише науковий інтерес.

Хронологічні межі статті визначені 1994 р. – роком створення євро регіону «Татри» та 2004 р. – роком вступу Республіки Польща та Словацької Республіки до Європейського Союзу, що, насамперед, змінило порядок фінансування (дофінансування) польсько-словацької співпраці на пограниччі.

Вітчизняних авторів, котрі вивчали транскордонне співробітництво, цікавили різні аспекти цієї проблематики. Деякі з них приділили увагу дослідженню євро регіонів з української перспективи, тобто розглядалося функціонування тих із них, в роботі яких беруть участь українські територіальні громади та місцеві органи влади (Bostan 2011; Humeniuk et al. 2021; Kruglashov 2013; Захарова 2022). Інші українські дослідники зосередили увагу на вивченні євро регіонів у ширшому контексті – з точки зору їхньої ролі у зовнішній або внутрішній політиці країн Європейського Союзу (Mikula 2003; Buglaj 2017). В західній історіографії можна виділити два основних напрями: дослідження загальнотеоретичних і практичних питань, пов'язаних з розвитком транскордонного співробітництва (Gasparini 2014; Greta 2013; Lundén 2018), та аналіз такої діяльності на прикладі конкретних євро регіонів, у тому числі й на польсько-словацькому пограниччі (Lewkowicz 2010; Radek 2011). Однак, на нашу думку, питання заслуговує на ґрунтовніше осмислення з огляду на євроінтеграційні перспективи України.

Що ж таке євро регіон? За одним із багатьох визначень – це форма транскордонного співробітництва між територіальними громадами або органами місцевої влади прикордонних регіонів двох або більше держав, котрі мають спільний кордон. Таке співробітництво спрямоване на координацію зусиль, а також реалізацію узгоджених дій у різних сферах життя відповідно до національного законодавства та норм міжнародного права для вирішення спільних проблем з урахуванням прав людей, які проживають на цій території по різні боки кордону (Otočan 2010, 4). Принципи створення та функціонування євро регіонів найбільш повно визначає «Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями».

Документ, ухвалений 1980 р. у Мадриді, 1993 р. був ратифікований в Україні (Європейс`ка рамкова конвенція).

Єврорегіони мають спільні інституційні керівні та координуючі органи з представництвом усіх сторін-учасниць. Однією з найважливіших цілей транскордонного співробітництва є об'єднання людей, щоб, працюючи разом задля успіху регіону, вони почали краще розуміти один одного і позбулися глибоко вкоріненого, стереотипного сприйняття сусідньої нації (The Role 2006, 68). Окрім впровадження політики добросусідства з метою нівелювання різниці в економічному розвитку між центром і периферією та по різні боки кордону завданнями транскордонного співробітництва є реалізація спільних інфраструктурних проєктів, підприємницьких ініціатив, технологічне вдосконалення, а також підтримка культурного, наукового, освітнього співробітництва, розвиток системи охорони здоров'я, туризму, сприяння політиці білінгвізму тощо (Cross-border 2012, 17–18). За висловом італійського соціолога Альберто Гаспаріні, єврорегіон є адміністрацією, що сприяє формуванню та поширенню нових цілей, нової культури, нових професіоналів, нової еліти та соціальних класів, нових мікро- та макроорганізацій, нових структур, нових завдань та нових функцій (Gasparini 2014, 263). Існують різні типи єврорегіонів, пристосовані до широкого спектру завдань, котрі вони покликані виконати (див. Gasparini 2014, 264–267).

Переходячи до аналізу функціонування єврорегіону «Татри», зазначимо, що ідея його створення виникла на конференції польських і словацьких органів місцевої влади, котра проходила у м. Закопане (Польща) 21–24 листопада 1991 р. Угоду про створення регіонального об'єднання «Єврорегіон Татри» було підписано між органами місцевого самоврядування Республіки Польща та Словацької Республіки на установчій конференції у м. Новий Тарг (Польща) 26 серпня 1994 р. Транскордонна спілка охопила територію площею 11 400 км². При цьому правові норми Словацької Республіки на той час не дозволяли муніципальним органам укладати угоди про транскордонне співробітництво, а також створювати об'єднання, котрі би вступали у міжнародні відносини.

Згідно зі словацькими законами реєстрація регіонального об'єднання «Єврорегіон Татри» відбулася лише 1996 р. після оформлення витягів рішень кожного органу місцевого самоврядування про затвердження його членства в асоціації. Слід додати, що якщо Польща приєдналася до «Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями» 1993 р., то Словаччина зробила це лише 1998 р. (The Role 2006, 30–31, 70–71). Описаний вище приклад промовисто свідчить про важливість адаптації національного законодавства до правових норм Європейського Союзу для держав, котрі стали на шлях євроінтеграції.

Польська частина єврорегіону лежить у південно-західній частині Малопольського воєводства, словацька – у північній частині країни (Кошицький, Жилінський і Пряшівський краї). Словацьке представництво єврорегіону «Татри» знаходиться у м. Кежмарок, польське – у м. Новий Тарг. Організаційна структура єврорегіону включає конгрес (35 депутатів від кожної із сторін) та раду (7 представників від кожної із сторін), ревізійну комісію, два секретаріати (з польської та словацької сторін), а також робочі комісії з питань економіки, охорони навколишнього середовища, культури, комунікацій, туризму та молоді й спорту (The Euroregion Tatry. Organisation).

Основною метою єврорегіону «Татри» (як і єврорегіонів загалом) є його збалансований та сталий розвиток, а також зближення людей по обидва боки кордону. Досягається це шляхом економічного співробітництва, розбудови інфраструктури, обміну інформацією, розвитку туризму; розширення співпраці у сфері культури, освіти та спорту; захисту навколишнього середовища; розвитку транскордонного співробітництва у сфері торгівлі, малої промисловості, покращення умов для прикордонного руху. Єврорегіон виконує ці завдання, ініціюючи, координуючи та беручи участь у різноманітних транскордонних проектах, які розвивають та поглиблюють контакти між територіальними громадами польсько-словацького пограниччя.

У 1995 р. у польських містах Новий Тарг, Закопане і Рабка (суч. Рабка-Здруй) були проведені Дні словацької культури. Наступного року

Дні польської культури пройшли у словацьких містах Кежмарок, Наместово, Дольний Кубін, Ліптовський Мікулаш, Стара Любовня, Списька Стара Весі Списька Нова Вес. Програма заходів включала виступи танцювальних ансамблів, музичні концерти, виставки картин тощо. 1996 р. з ініціативи Посольства Республіки Польщі в Польському інституті у Братиславі було організовано виставку, присвячену 650-річчю міста Новий Тарг та популяризації всього єврорегіону «Татри». Під час заходу були представлені роботи місцевих художників, а відкриття виставки вшанували своєю присутністю міністри закордонних справ Польщі Діаріуш Росаті та Словаччини Павел Гамжік (Lewkowicz 2010, 218).

У період 1997–2004 рр. наймасовішим заходом транскордонної спілки «Татри» був гірський фестиваль «Єврорегіон без кордонів», який проводився на території різних прикордонних переходів польсько-словацького пограниччя (подекуди відновлених в межах діяльності єврорегіону). Виступи музичних і танцювальних колективів, ярмарки народних ремесл тощо мали на меті культурний обмін, об'єднання людей і місцевих органів влади, а також налагодження соціальних контактів, обмін досвідом (зокрема, шляхом залучення до організації події), збільшення туристичного потоку. Перший фестиваль «Єврорегіон без кордонів» був проведений 1997 р. (Euroregion bez granic).

З 1999 р. за ініціативи єврорегіону «Татри» проводяться щорічні польсько-словацькі економічні форуми. Вони є майданчиками для зустрічі підприємців, представників торгово-промислових кіл, туристичної індустрії, а також політиків і дипломатів з обох країн. На цих зустрічах розглядаються особливості ведення бізнесу, проблеми транспортної інфраструктури та інші актуальні питання (Lewkowicz 2010, 219).

Від початку існування єврорегіону «Татри» було визначено, що його проекти фінансуватимуться за рахунок вступних та членських внесків, добровільних внесків муніципалітетів, а також з інших допоміжних фондів, спонсорських коштів та дарунків (The Role 2006, 85). У 1999 р. спілка отримала

грант у розмірі 120 000 євро за програмою ФАРЕ (PHARE) для реалізації малих проєктів транскордонного співробітництва. Ця фінансова допомога була спрямована на 26 проєктів різної направленості. Одним із них стала публікація під назвою «Нас об'єднують Татри», котра інформувала про виконання заявлених ініціатив (Mikula 2003, 114). Загалом, якщо сьогодні одним з головних джерел інформації про діяльність тієї чи структури є її офіційний вебсайт, то у період, що досліджується в статті, широкою популярністю користувалися саме друковані видання, котрі іноді мали цифрову версію. Наприклад, 2003 р. вийшов перший номер щорічника під назвою «Польсько-словацьке прикордоння».

У 1999–2005 рр. загальна сума співфінансування від ФАРЕ становила вже 574 607,54 євро (йдеться про 60–75-відсоткове до фінансування проєктної діяльності євро регіону). Протягом цього часу було реалізовано 80 малих проєктів у межах польсько-словацького транскордонного співробітництва у сфері містобудування, культури, освіти, спорту, туризму, охорони навколишнього середовища, розвитку місцевої демократії. Тисячі мешканців прикордонних територій та туристів взяли в них участь. Відбулися десятки зустрічей, концертів, виставок, семінарів і конференцій, видано багато публікацій, карт і буклетів. Прокладено пішохідні та велосипедні маршрути, організовано спортивні змагання. На новий рівень вийшла співпраця між школами, органами місцевого самоврядування та культурними установами на території євро регіону «Татри» (Programme PHARE).

Польські дослідники відзначають, що часто саме через кооперацію в межах євро регіонів місцеві територіальні громади вперше знайомилися з принципами та цілями інтеграційних процесів. Водночас, після вступу Республіки Польща до ЄС 2004 р., відбулося поступове зміщення акцентів у бік первісної ролі євро регіонів як інструментів транскордонного співробітництва. З'являються такі його елементи як активізація місцевих громад, економічна та політична згуртованість прикордонних територій, розвиток комунікацій, малого та середнього підприємництва, поживлення транскордонного руху (наприклад,

через розвиток туризму), зникнення взаємних упереджень між сусідами та подолання основних проблем, пов'язаних з периферійним розташуванням територій (Radek 2011, 339–340).

Вступ Республіки Польща та Словацької Республіки до Європейського Союзу 2004 р. надав цим державам можливість користатися з раніше недоступних джерел фінансування для розвитку транскордонного співробітництва. Відповідно до фінансової політики Євросоюзу євро регіони можуть отримати кошти в рамках регіональної (Європейський соціальний фонд, Європейський фонд регіонального розвитку, Фонд згуртування) або секторальної (Європейський сільськогосподарський фонд розвитку сільської місцевості, Європейський фонд мореплавства, рибальства та аквакультури) політики Євросоюзу, а також спеціальних ініціатив ЄС, котрі можуть надавати євро регіонам пріоритетне значення у досягненні важливих інтеграційних цілей (наприклад, програма Interreg Europe). Європейський інвестиційний банк сприяє співфінансуванню інвестиційних програм, пов'язаних з регіональною політикою Європейського Союзу. Окрім цього євро регіони можуть отримувати фінансування ззовні, зокрема через Фонд грантів Європейського економічного простору, Норвезький фінансовий механізм (відомий як Норвезькі гранти) та Швейцарський фінансовий механізм (Greta 2013, 89–90). Збільшене фінансування дозволило реалізовувати більш масштабні інфраструктурні проекти та загалом вивести польсько-словацьке транскордонне співробітництво на новий рівень і зробити його більш різнобічним та ефективнішим. Наприклад, дофінансування з Європейського фонду регіонального розвитку проекту «Історико-культурна та природна стежка навколо Татр» у розмірі 4 194 888,13 євро (85 % від загальної вартість проекту в 4 935 162,52 євро) дозволило почати будівництво маршруту довжиною понад 250 км навколо Татр із велосипедними, лижними, біговими та освітніми маршрутами (Historyczno-kulturowo-przyrodniczy szlak wokół Tatr).

Підбиваючи підсумки, слід відзначити, що аналіз функціонування євро регіону «Татри» дозволив розглянути різні рівні польсько-словацького

трансграничного співробітництва. Така кооперація дозволяє реагувати на проблеми місцевих територіальних громад і вирішувати їх через активну участь самих мешканців. Для цього можуть бути використані різноманітні фінансові інструменти. Поряд з ініціативою локальних інституцій та громадян вагому роль в масштабах реалізації проєктів відіграє фінансовий фактор. Саме вступ Республіки Польща та Словацької Республіки до Європейського Союзу 2004 р., а отже, доступ до нових джерел фінансування дозволив більш результативно вирішувати проблеми соціально-економічного та культурно-освітнього розвитку пограниччя; надав можливість поступово усунути трансграничні диспропорції та налагодити добре скоординовану співпрацю. Єврорегіони на практиці готують суспільства до викликів європейської інтеграції, що має бути використано Україною шляхом розвитку існуючого трансграничного співробітництва з сусідніми країнами, котрі вже є членами Європейського Союзу, та Молдовою.

ЛІТЕРАТУРА / REFERENCES:

Bostan, S. I. 2011. Osobly`vosti transkordonnogo spivrobitny`cztva Ukrayiny` ta Rumuniyi [Features of Cross-border Cooperation between Ukraine and Romania]. *Naukovi praci: naukovo-metody`chny`jzhurnal*, issue 143, vol. 155, s. 4–8. (In Ukrainian).

Бостан, С. І. 2011. Особливості трансграничного співробітництва України та Румунії. *Наукові праці: науково-методичний журнал*, вип. 143, т. 155, с. 4–8.

Buglaj, N. 2017. Yevroregiony` u zovnishnij polity`ci Pol`shhi (1995–2005 rr.) [Euroregions in the foreign policy of Poland (1995–2005)]. *Naukovy`jvisny`k MNU imeni V. O. Suxomly`ns`kogo. Istory`chninauky`*, № 1 (43), s. 75–80. (In Ukrainian).

Буглай, Н. 2017. Єврорегіони у зовнішній політиці Польщі (1995–2005 рр.). *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Історичні науки*, № 1 (43), с. 75–80.

Cross-border co-operation toolkit. 2012. Strasburg, Council of Europe, 134 p. URL: <https://rm.coe.int/cbc-cross-border-co-operation/1680747160>. (Date of the application 01.08.2023).

Euroregion bez granic [Euroregion without Borders]. URL: http://www.euroregion-tatry.pl/old.php?id=przedstawienie_euroregion_bez_granic. (Date of the application 10.08.2023).

Gasparini, A. 2014. The Euroregion as an institutional technology for planning and managing the cross-border cooperation. *Teorija in praksa*, issue 51 (special issue), p. 262–284.

Greta, M. 2013. Euroregiony polskie w procesie integracji europejskiej oraz w przezwyciężaniu peryferyjności i dysproporcji regionalnych [Polish Euroregions in the Process of European Integration and in Overcoming Peripherality and Regional Disproportions]. Lodz, Publishing House of the University of Lodz, 287 s. (In Polish).

Historyczno-kulturowo-przyrodniczy szlak wokół Tatr – etap I. [Historical-cultural-natural trail around the Tatra Mountains – phase I]. URL: <https://www.euwt-tatry.eu/pl/historyczno-kulturowo-przyrod-ii.html>. (Date of the application 10.08.2023).

Humeniuk, V., Kaziuka, N. And Sheketa, Y. 2021. Socio-Demographic Factors Influencing the Sustainable Development of Carpathian Euroregion: case of tourism development. *Grassroots Journal of Natural Resources*, issue 4(1), p. 106–122.

Kruglashov, A. 2013. Euroregion Upper Prut: studies and activities. *Eurotimes*, issue 16, p. 27–39.

Lewkowicz, Ł. 2010. Euroregion Tatry – nowa jakość współpracy polsko-słowackiej [Euroregion Tatry – New Quality of Polish-Slovak Cooperation]. *Sprawy Narodowościowe. Seria nowa*, No 36, s. 213–225. (In Polish).

Lundén, T. 2018. Border Regions and Cross-Border Cooperation in Europe. A Theoretical and Historical Approach. *European Territorial Cooperation: Theoretical and Empirical Approaches to the Process and Impacts of Cross-Border and Transnational Cooperation in Europe*. Berlin, Springer, p. 97–113.

Mikula, N. 2003. Yevroregiony`: dosvid ta perspekty`vy` [Euroregions: experience and prospects]. Lviv, Institute for Regional Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine, 222 s. (In Ukrainian).

Мікула, Н. 2003. Єврорегіони: досвід та перспективи. Львів, ІРД НАН України, 222 с.

Otočan, O. 2010. Euroregion as a Mechanism for Strengthening Transfrontier and Interregional Co-operation: opportunities and challenges. Report by the Head of the Department of International Cooperation and EU Integration, Region of Istria, Croatia. Strasbourg, Council of Europe, 9 p. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-UDT\(2010\)008-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-UDT(2010)008-e). (Date of the application 01.08.2023).

Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi programy` rozvy`tku transkordonnogo spivrobotny`chtva na 2021–2027 roky`. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny` vid 14 kvitnya 2021 r., № 408. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408-2021-%D0%BF#Text>. [On approval of the State

Programme for the Development of Cross-Border Cooperation for 2021–2027. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 14 April 2021, No. 408]. (Date of the application 05.08.2023). (In Ukrainian).

Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021–2027 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р., № 408. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408-2021-%D0%BF#Text>. (Дата доступу 05.08.2023).

Programme PHARE the Small Projects Fund of the Phare Polish-Slovakia Cross-border Cooperation Programme. URL: <https://www.euroregion-tatry.eu/microprojects-pl-sk/programme-phare>. (Date of the application 10.08.2023).

Radek, R. 2011. Wpływ euroregionalnej współpracy Polski z sąsiadami na początku XXI wieku na rozwój obszarów transgranicznych [Impact of Poland's Euroregional Cooperation with its Neighbours at the beginning of the 21st century on the Development of Cross-border Areas]. *Stosunki Polski z sąsiadami w pierwszej dekadzie XXI wieku* [Relations of Poland with its Neighbours in the First Decade of the 21st century]. Katowice, University of Silesia Publishing House, s. 329–343. (In Polish).

The Euroregion Tatry. Organisation (official website). URL: <https://www.euroregion-tatry.eu/about-euroregion/organisation>. (Date of the application 10.08.2023).

The Role of Euroregions in Transfrontier Co-operation (2006). Three case studies: Slovakia, Lithuania, South Eastern Europe. Strasburg, Council of Europe, 350 p. URL: <https://rm.coe.int/090000168074800f>. (Date of the application 01.08.2023).

Yevropejs`ka ramkova konvenciya pro transkordonne spivrobitny`chtvo mizh tery`torial`ny`my` obshhy`namy` abo vlastyamy`. Madry`d, 21 travnya 1980 r. [European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities. Madrid, 21 May, 1980]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_106#Text. (Date of the application 05.08.2023). (In Ukrainian).

Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями. Мадрид, 21 травня 1980 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_106#Text. (Дата доступу 05.08.2023).

Zaharova, O. V. 2022. Uchast` Ukrayiny` v funkcionuvanni yevroregioniv [The Participation of Ukraine in the Functioning of Euroregions]. *Zbirny`k naukovy`x prac` Cherkas`kogo derzhavnogo texnologichnogo universy`tetu. Seriya: Ekonomichni nauky`*, № 64, s. 62–75 (In Ukrainian).

Захарова, О. В. 2022. Участь України в функціонуванні єврорегіонів. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*, № 64, с. 62–75.